

Lietuvos Respublikos Seimo frakcijoms

2024 m. gegužės 28 d., Nr. 24–O46VK

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS GYNYBOS FONDO ĮSTATYMO IR SUSIJUSIŲ TEISĖS AKTŲ PAKEITIMO PROJEKTŲ

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, teikia nuomonę dėl Lietuvos Respublikos Valstybės gynybos fondo įstatymo ir susijusių teisės aktų pakeitimo projektų (toliau – Siūlymai).

1. LVK pritaria Valstybės gynybos fondo koncepcijai

LVK palaiko Valstybės gynybos fondo idėją. Fondo suformavimas leis lanksčiau žiūrėti į krašto gynybos finansavimą, suprantant, kad toliau didinant krašto gynybos finansavimą iki siektinų 4% nuo BVP leis iš skirtingų finansavimo šaltinių nukreipti lėšas gynybos finansavimui, taip pat leis lanksčiau formuoti gynybos finansavimo šaltinius.

2. LVK pritaria pelno mokesčio didinimui 1 proc.p. ir primena, kad galima didinti ir pajamų iš individualios veiklos apmokestinimą

LVK visose diskusijose pritarė pelno mokesčio didinimui 1 proc.p., tad pritaria ir Finansų ministerijos analogiškam siūlymui. Tai užtikrins sąžiningą verslo prisidėjimą prie krašto gynybos finansavimo.

LVK taip pat primena, kad anksčiau teikusi savo pasiūlymą „1+1+1“, kurio esmė – 1 proc.p. didinti atitinkamai pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) tarifą, pelno mokesčio tarifą ir gyventojų pajamų mokesčio tarifą (toliau – GPM) pajamoms iš individualios veiklos.

LVK primena, kad Valstybinio gynybos fondą galima papildyti surinktomis lėšomis iš GPM tarifo pajamoms iš individualios veiklos padidinimo 1 proc.p. Atsižvelgiant į tai, kad individuali veikla yra verslas, logiška, kad jeigu keliamas pelno mokesčio tarifas įmonėms, savarankiškiems verslininkams taip pat galėtų būti didinamas GPM tarifas – abejais atvejais tai būtų tos pačios grąžos iš verslo apmokestinimo didinimas. Tai užtikrintų pilną verslo grąžos apmokestinimo didinimą.

3. Tačiau siūlymai didinti krašto gynybos finansavimą nėra grįsti visuotinio finansavimo principu

LVK visose diskusijose dėl finansavimo krašto gynybai didinimo 0,4–0,5 proc.p. nuo BVP laikėsi nuomonės, kad gynybos finansavimo didinimas turi būti grįstas visuotinumu principu. LVK nuomone, krašto gynyba, kaip viešoji gėrybė, turi būti finansuojama visų piliečių ir šios gėrybės naudos gavėjų. Dėl to prie gynybos finansavimo turi prisidėti visi – tiek gyventojai, tiek verslas. Dėl to LVK palaikė Vyriausybės alternatyvą didinti ir PVM tarifą 1 proc.p. Tokiu būdu verslas susimokėtų per pelno mokestį (o įgyvendinus LVK „1+1+1“ pasiūlymą susimokėtų ir individualūs verslininkai) ir tuo pačiu vartotojai (tarp kurių – ir verslas) susimokėtų per PVM. Taip krašto gynybos finansavimas būtų grindžiamas visuotiniu finansavimu.

Nepaisant to, kad kai kuriems pasiūlymams LVK pritaria (kaip ir pritarė jiems mokesčių reformos kontekste), LVK apgailestauja, kad buvo pasirinktas kelias, kuriuo gynyba būtų finansuojama didinant mokesčius konkrečioms sektoriams ir neišlaikant visuotinio principo.

4. Laikinojo solidarumo įnašo pratęsimas nepaiso sektoriui duoto pažado

LVK nepitaria, kad būtų pratęsiamas laikinasis solidarumo įnašas, ypač atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybėje ir Seime svarstant Laikinojo solidarumo įnašo įstatymo projektą, verslo bendruomenė buvo tikinama, kad sektorinis mokestis yra įvedamas tik įstatyme nustatytam laikotarpiui. LVK ragina gynybos finansavimo šaltinius grįsti visuotinai surenkamais mokesčiais.

5. CO2 dedamosios paspartinimas kelia klausimų dėl finansavimo Lietuvos ūkio dekarbonizacijai šaltinių

Siūlymai suponuoja, kad gynybos reikmėms bus nukreiptos lėšos iš akcizo CO2 dedamosios įvedimo. LVK prašo patikslinti, iš ko bus *de facto* paimamos šios lėšos, nes Seime svarstytų Akcizų įstatymo pataisų, kuriomis priimta CO2 dedamoji, aiškinamajame rašte kelis kartus yra minima valstybės parama ūkio subjektams, kurie bus paveikti CO2 dedamosios įvedimo, o Finansų ministerijos atstovai teigė, kad CO2 dedamosios įvedimas ir bendrai akcizų didinimas nėra atliekamas siekiant surinkti daugiau lėšų į biudžetą. Tačiau dabar Finansų ministerija jau rodo, kad CO2 dedamosios įvedimo paspartinimu yra siekiama surinkti reikšmingą lėšų sumą į biudžetą. Atitinkamai, prašome patikslinti, ar dėl Siūlymu nenukentės valstybės planuojama parama verslui ir gyventojams, orientuojama į Lietuvos ūkio šiltnamio efektą sukeliančių dujų intensyvumo mažinimą.

6. Lengvųjų automobilių atskaita nėra teisingas siūlymas, atsižvelgiant į dabar esantį lengvųjų automobilių apmokestinimą

LVK, nepaisant to, kad palaikė priimtą Akcizų įstatymo pertvarką ir anksčiau išdiskutuotą (tačiau nepriimtą) automobilių taršos mokestį, kritiškai vertina pasiūlymą Pelno mokesčio įstatyme nustatyti, kad tik dalis automobilių įsigijimo sumos galėtų būti atskaitoma. Nors neketinama surinkti daug lėšų iš šio siūlymo, LVK laikosi nuomonės, kad pasiūlymo priėmimas nebūtų teisingas verslo turimų lengvųjų automobilių atžvilgiu.

Primintina, kad lengvasis automobilis jau yra išskirtinė prekė, kurią įsigyjanti įmonė negali atskaityti PVM. Valstybinė mokesčių inspekcija šiais metais taip pat sugriežtino pajamų natūra skaičiavimą ir paaikšino, kad kelionė į ar iš darbo tarnybiniu automobiliu vertintina kaip automobilio naudojimas asmeniniais tikslais, dėl ko nuo dar daugiau įmonių darbuotojų bus mokamos pajamos natūra. Atitinkamai, neturėtų būti taikomas trigubas apmokestinimas, kai ir pelno mokesčio tikslais nebūtų galima atskaityti automobilio įsigijimo kainos.

LVK pastebi, kad praeitų metų gegužę priimtomis Akcizų įstatymo pataisomis, kuriomis padidintas akcizo tarifas dyzelinui ir patvirtinta CO2 dedamoji, kurios įgyvendinimas spartinamas vienu iš Siūlymų,

įmonės bus daug labiau skatinamos žalinti savo transporto priemonių parką, nei būtų skatinamos ribojant automobilio įsigijimo kainos atskaitą pelno mokesčio tikslais. Dar didesnę paskatą suteiktų Automobilio taršos mokestis, kuris nebuvo priimtas.

7. Dėl „gynybos obligacijų“

LVK nuomone „gynybos obligacijos“ iš esmės nesurinks papildomų lėšų gynybos reikmėms finansuoti dėl per mažo pelningumo pakilusių palūkanų normų kontekste. Tą parodo ir šių metų Vyriausybės taupymo laktų platinimo rezultatai – 2024 m. gegužės mėn. su 3,1 proc. pelningumu išleistų laktų buvo vos už 3,5 mln. Eur.

„Gynybos obligacijos“ taip pat nemotyvuos gyventojų savanoriškai paremti valstybės, nes finansų ministrė pristatydama Siūlymus aiškiai komunikavo, kad visos lėšos krašto gynybai finansuoti bet kuriuo atveju bus surenkamos arba poreikiams bus pasiskolinama. Taigi, pirkdami „gynybos obligacijas“ piliečiai neprisidėtų prie krašto gynybos ir tik minimaliai sumažintų valstybei tenkančią finansinę našą. Tai tikrai nemotyvuos daugumos žmonių jų įsigyti.

Dėl to raginame apsvarstyti galimybę išleisti „gynybos obligacijas“ su pelningumu, kuris siektų bent atitinkamos trukmės valstybės vardu pasiskolintų lėšų vidutinį svertinį pelningumą. Tai turėtų teigiamų makroekonominių pasekmių – pasiskolinus iš piliečių, mažiau reiktų skolintis tarptautinėse rinkose, dėl ko palūkanos būtų mokamos šalies gyventojams ir didintų vartojimą šalyje.

8. Dėl akcizų tarifų didinimo tabakui ir tabako produktams

LVK pažymi, kad atskiru raštu pateikė LVK atstovaujамų tabako gamintojų nuomonę dėl Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 23, 24, 25, 26, 30, 31, 65 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, kurio pagrindiniai siūlymai yra šie: mažiau didinti akcizus cigaretėms ir kaitinamojo tabako produktams, o daugiau – elektroninių cigarečių skysčiams. Taip pat pasiūloma numatyti tabako pakaitalų reglamentavimą Akcizų įstatymo pakeitimo projekte, kas leistų surinkti papildomų lėšų.

9. Dėl pelno mokesčio apskaičiavimo gyvybės draudimo įmonėms ir asmens sveikatos priežiūros įstaigoms

LVK ypatingus pelno mokesčio apskaičiavimo režimus atskiriems sektoriams (konkrečiai gyvybės draudimo ir asmens sveikatos priežiūros) vertina kaip mechanizmus, kuriais atsižvelgiama į konkrečiam sektoriui aktualią apskaitos specifiką siekiant užtikrinti teisingą pelno mokesčio mokėjimą, iš to nesiekiant sukurti naudos ar lengvatinio režimo šiems sektoriams. Atitinkamai, LVK prašo prieš priimant sprendimus kartu su šių sektorių atstovais atskirai įvertinti, ar šie ypatingi pelno mokesčio apskaičiavimo režimai atskirais atvejais yra reikalingi. Mūsų žiniomis, išimtinis pelno mokesčio režimas gyvybės draudimo įmonėms gali būti reikalingas įmonių apskaitos atitikčiai tarptautinių finansinės atskaitomybės standartams užtikrinimui. Dėl to LVK kviečia dėl siūlomų pakeitimų konsultuotis su gyvybės draudimo įmonių ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų atstovais.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Prezidentas

Andrius Romanovskis

PRIDEDAMA: Lietuvos verslo konfederacijos ir Asociacijos „Investors' Forum“ 2024 m. gegužės 27 d. raštas dėl Akcizų įstatymo Nr. IX-569 23, 24, 25, 26, 30, 31, 65 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, 5 lapai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

2024 m. gegužės 27 d.

Kopija:
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

DĖL AKCIZŲ ĮSTATYMO NR. IX-569 23, 24, 25, 26, 30, 31, 65 IR 74 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2024-05-21 viešai paskelbė derinti Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 23, 24, 25, 26, 30, 31, 65 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą¹ („Akcizų įstatymo pakeitimo projektas“), kuriuo yra numatomas tabako gaminių akcizų kitimas 2025 – 2027 m. laikotarpyje, tame tarpe tabako gaminiams ir su tabako gaminiams susijusiems gaminiams.

Pažymėtina, jog asociacija „Investors' Forum“. Lietuvos pramonininkų konfederacija bei Lietuvos verslo konfederacija 2024-02-26 Lietuvos Respublikos finansų ministerijai pateikė savo pasiūlymus (ilgalaikių tabako gaminių akcizų tarifų nustatymo principus), į kuriuos prašė atsižvelgti rengiant atitinkamus Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo pakeitimus. Taip pat 2024-03-08 Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai pateikė konkrečius pasiūlymus 2025 – 2027 m. akcizų kalendoriui² („2025 – 2027 m. akcizų kalendorius Nr. 1“).

Nors ir sveikiname, kad 2025 – 2027 m. akcizų kalendorius Nr. 1 buvo rengiamas konsultuojantis su socialiniais partneriais, turime pripažinti, kad dėl Akcizų įstatymo pakeitimo projekto ir jame formuluojamų konkrečių siūlymų, kurie daugeliu atveju neatitinka mūsų anksčiau teiktų pozicijų, dar daugiau, jas reikšmingai pablogina, konsultuojamasi nebuvo. Dėl šios priežasties pakartotinai teikiame savo poziciją Akcizų įstatymo pakeitimo projektui.

Taip pat pažymėtina, jog Akcizų įstatymo pakeitimo projekte pateikti siūlymai daugeliu aspektų iš esmės paneigia išsamią analizę bei nustatomų tarifų ir surinktinių pajamų balanso skaičiavimus, kurie buvo pateikti rengiant 2025 – 2027 m. akcizų kalendorių Nr. 1 (dėstoma šio projekto aiškinamajame rašte).

Atkreipiame dėmesį, kad esame pasiruošę plačiau bet kokiame tinkamame formate pristatyti šiame rašte išdėstytus pasiūlymus bei juos grindžiančius argumentus.

- **Cigaretės**

Atsižvelgiant į tai, kad:

- Akcizų įstatymo pakeitimo projekte yra numatytas net 8,5% akcizo tarifo didinimas šiai kategorijai kasmet, kai tuo tarpu 2025 – 2027 m. akcizų kalendoriuje Nr. 1 buvo numatytas 7% akcizo tarifo didėjimas;
- Daugiametėje perspektyvoje yra pastebimas ženklus Lietuvos rinkai teisėtai pateiktų cigarečių kiekio mažėjimas. Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, 2021 m. Lietuvos rinkai buvo

¹ Žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/388b3f71177f11ef8e4be9fad87afa59?jfwid=-ht2hoin2v>

² Žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/456ef6c1d62811ee9269b566387cfecb?positionInSearchResults=18&searchModelUUID=2e69834b-25e0-4ec9-ba53-8c653b92dedb>

pateikta 1,9% mažiau cigarečių nei ankstesniais metais, tuo tarpu 2022 m. – 6,8% mažiau, o 2023 m. – 7% mažiau cigarečių. Šie skaičiai liudija, kad 2022 – 2024 metais galioję cigarečių akcizų tarifai buvo nustatyti ties riba, kai akcizų tarifų augimo įtakotas cigarečių kategorijos susitraukimas dar nekelia grėsmės tvarioms valstybės pajamos;

- Vadovaujantis rinkos tyrimų bendrovės „Nielsen“ atliekamų tuščių cigarečių pakelių tyrimų rezultatais, nelegalių cigarečių rinkos dalis Lietuvoje stabiliai auga nuo 2018 m., kai buvo užfiksuota mažiausia – 16,5% nelegalių cigarečių rinkos dalis. Naujausiais duomenimis, kontrabandinės cigaretės sudaro net 22,3% visos cigarečių rinkos. Palyginimui, kaimyninėje Lenkijoje šis rodiklis siekia viso labo 4,8%. Atkreiptinas dėmesys, kad naujausias tyrimas atliktas jau įrengus valstybės sienos barjerą ties Baltarusija bei pradėjus veikti pirmiesiems naujai įrengtiems rentgeno aparatams. Negana to, pažymėtina, kad 2023 m. Lietuvoje buvo aptikti ir teisėsaugos institucijų likviduoti 2 nelegalūs cigarečių fabrikai, savo produkcija aprūpinę ne tik Lietuvos, bet kitų Europos šalių gyventojus. Kaip žinia, kaina išlieka esminiu faktoriumi vartotojams renkantis tarp legalaus gaminio ir nelegalaus gaminio, kurio pasiūla, kaip rodo minėti duomenys nerodo mažėjimo tendencijos;
- Jau minėto rinkos tyrimų bendrovės „Nielsen“ atlikto tuščių cigarečių pakelių tyrimo rezultatuose galima pastebėti, kad net 12,1% tyrime aptiktų gaminių, nuo kurių Lietuvoje nėra sumokėtas akcizo mokestis, yra su Lenkijos mokestiniais ženklais. Tai patvirtina faktą, kad vartotojai vis aktyviau įsigyja cigaretes kaimyninėse valstybėse, kur jų kainos yra ženkliai mažesnės nei Lietuvoje. Kaip žinia, akcizai sudaro absoliučiai didžiausią cigarečių galutinės kainos dedamąją. Taigi, nustatant naujus cigarečių akcizų tarifus turi būti atsižvelgiama ir į vartotojų elgesio tendencijas bei polinkius. Tai jog Lietuvos vartotojai yra skatinami cigaretes įsigyti kaimyninėse valstybėse nepadedą pasiekti nei biudžeto formavimo, nei sveikatos prioritetų Lietuvoje;
- Kaip pažymi Valstybinė sienos apsaugos tarnyba³ pagrindinės kontrabandos gabenimo į Lietuvą patrauklumo priežastys yra: didelis tabako gaminių kainų skirtumas; greitai gaunamas pelnas; Lietuvos geografinė padėtis yra patogi kontrabandinių cigarečių tranzitui gilyn į Vakarų Europą; nemažėja gyventojų tolerancija kontrabandinei produkcijai.

Siūlytume 2025 m. – 2027 metų laikotarpyje nustatyti ne didesnę nei 7% specifinio cigarečių akcizų elemento kilimą kasmet, kaip tai buvo nustatyta 2025 – 2027 m. akcizų kalendoriuje Nr. 1.

- **Kaitinamasis tabakas**

Atsižvelgiant į tai, kad:

- Akcizų įstatymo pakeitimo projekte yra numatytas net 12,5% akcizo tarifo didinimas šiai kategorijai kasmet;
- Dabartinis kaitinamojo tabako produktų apmokestinimas Lietuvoje (58% lyginant su cigaretėmis) yra ženkliai didesnis nei kaimyninėse valstybėse – Latvijoje (43%), Lenkijoje (26%) ar Estijoje (18%), taip pat viršija ir ES vidurkį (37%). Nepaisant to, kaip nurodoma 2025 – 2027 m. akcizų kalendoriaus Nr. 1 aiškinamajame rašte, priėmus Akcizų įstatymo pakeitimo projektą, kaitinamojo tabako produktų apmokestinimas Lietuvoje 2027 m. siektų daugiau nei 64% bei tiek nominaliu tarifu dydžiu, tiek apmokestinimo lygiu 2025 m. ir 2026 m. būtų ženkliai didesnis nei kitose Baltijos šalyse (pvz., 2–3 kartus didesnis nei Estijoje ar Lenkijoje) bei vienas didžiausių visoje ES;

³ Žr. <https://vsat.lrv.lt/lt/naujienos/sustabdzius-stasyly-punkto-veikla-smarkiai-sumazejo-gelezinkeliu-gabenamos-kontrabandos-foto/>

- Dideli mokestiniai skirtumai lyginant su kaimyninėmis valstybėmis (ypač Lenkija, kurioje akcizas kaitinamo tabako produktams yra net 2 kartus mažesnis) skatina vartotojus vis aktyviau įsigyti šiuos produktus kaimyninėse valstybėse, taip pat juos nelegaliai gabenti ir perpardavinėti Lietuvoje. Lenkijos statistikos tarnybos duomenys rodo, kad 2023 m. sausį–rugsėjį lietuvių išlaidos Lenkijoje sudarė 271,3 mln. Eur ir buvo 17% didesnės nei 2022 m. per tris ketvirčius, o jų struktūroje net 7,3% sudarė išlaidos tabako produktams⁴;
- Vadovaujantis rinkos tyrimų bendrovės „Nielsen“ atliekamų kaitinamo tabako pakelių tyrimų rezultatais, net 80% tyrime aptiktų gaminių, nuo kurių Lietuvoje nėra sumokėtas akcizo mokestis, yra su Lenkijos mokestiniais ženklais;
- Iš Finansų ministerijos skelbiamų biudžeto pajamų apžvalgos ir Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenų matyti, kad šios kategorijos augimo tempai nuo 2020 m. kasmet lėtėja;
- 2023 m. spalio 23 d. Lietuvoje ir visoje Europos Sąjungoje įsigaliojo kaitinamojo tabako su pridėtiniais skoniais ir (ar) kvapais draudimas. Šį draudimą įteisinančio įstatymo aiškinamajame rašte nurodoma, kad toks draudimas mažins kaitinamojo tabako gaminių vartojimo paplitimą;
- Nors, kaip minėta, kaitinamojo tabako su pridėtiniais skoniais ir (ar) kvapais draudimas turėjo įsigalioti visoje ES, visgi, mūsų kaimynėje Lenkijoje tokią nuostatą perkeliantis įstatymas iki šiol nebuvo priimtas ir nėra aišku, kada tai įvyks. Taigi, Lenkijoje vis dar galima legaliai įsigyti kaitinamojo tabako gaminių su skoniais (ar) kvapais. Šis faktas sąlygoja papildomas paskatas Lietuvos vartotojams įsigyti kaitinamojo tabako ne Lietuvoje;
- Moksliniai tyrimai rodo, kad kaitinamo tabako produktai, kurie vartojami tabakui nedegant, išskiria mažiau toksinių medžiagų, palyginti su įprastomis cigaretėmis, todėl kelia mažesnę riziką.

Siūlytume siekti konvergencijos su kaimyninėmis šalimis ir ES vidurkiu 2025 m. – 2027 metų laikotarpyje nustatyti ne didesnę nei 5% kaitinamojo tabako produktų akcizų kilimą kasmet. Net ir tokiu atveju, tarifas kaitinamo tabako produktams išliks pats didžiausias lyginant jį su tarifais kaimyninėse ES valstybėse (ypač Lenkijoje), Estijoje ir ES vidurkiu.

- **Elektroninės cigaretės**

Atsižvelgiant į tai, kad:

- Akcizų įstatymo pakeitimo projekte yra numatytas 60% akcizo tarifo didinimas šiai kategorijai kasmet;
- Atkreiptinas dėmesys, kad nors Akcizų įstatymo pakeitimo projekte numatytas akcizo tarifo didėjimas elektroninių cigarečių skysčiams yra ženklesnis nei kitoms kategorijoms, net jį ir padidinus, lyginant su 2025 – 2027 m. akcizų kalendoriumi Nr. 1, ši kategorija ir toliau išlaiko tam tikrą prioretizavimą mokestinės naštos aspektu. Štai 2025 – 2027 m. akcizų kalendoriaus Nr. 1 aiškinamajame rašte yra nurodyta, jog „*vertinant elektroninių cigarečių skysčio apmokestinimo pasiūlymą (po 30 procentų kasmet), svarbu atsižvelgti į tai, kad šiuo metu akcizų dalis šio produkto kainoje yra itin nedidelė – 2023 metų duomenimis, 10 kartų mažesnė nei cigarečių. Todėl, siekiant išvengti pakeičiamumo efekto, reikia numatyti, kad elektroninių cigarečių skysčio akcizų didinimo tempas lemtų panašius kainos pokyčius kaip kitų produktų kategorijų.*“ Svarbu pažymėti, kad nėra pateikta aiškių duomenų ar argumentų, kodėl siekiama šiai kategorijai išlaikyti tokį žemą mokestinės naštos lygį, lyginant su kitomis kategorijomis. Negana to, manytina, jog ženklesnis akcizo tarifo peržiūrėjimas bet kuriuo atveju nesąlygotų pakeičiamumo efekto, kadangi

⁴ Žr. <https://www.vz.lt/prekyba/2024/03/06/lietuviu-islaidos-lenkijoje-soktelejo-17-arteja-prie-ikipandeminio-piko>

- mokestinės naštos skirtumą, net ir padidinus nustatytą tarifą, būtų galima išlaikyti sąlyginai nuosaikų, lyginant su kitomis kategorijomis;
- Elektroninių cigarečių rinka Lietuvoje 2023 metais pasiekė didžiausią kiekio ir sumokėtų pajamų augimą, atitinkamai +67% ir +111% lyginant su praėjusiais metais. Atkreiptinas dėmesys, jog atsižvelgiant į tai, kad Akcizų įstatymo pakeitimo projekto aiškinamajame rašte nėra pateikiama elektroninių cigarečių rinkos analizė (pvz. realizuotų vienkartinį elektroninių cigarečių skaičius, jo lyginimas su kitomis tabako gaminių kategorijomis, vieta bendroje visų šių gaminių rinkos sandaroje ir kiti panašūs duomenys), manytina, kad šiuo atžvilgiu per daug nuosaikiai yra įvertintas šios kategorijos mastas bei akcizų potencialas;
 - Vadovaujantis rinkos tyrimų bendrovės „Nielsen“ duomenimis, 65% elektroninių cigarečių rinkos sudaro vienkartinės elektroninės cigaretės. Ši proporcija, tikėtina, ateinančiame laikotarpyje tik augs;
 - Alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo tyrimo, ESPAD, tyrimo duomenimis, 15–16 metų amžiaus mokinių, bent kartą per paskutines 30 dienų vartojusių elektronines cigaretes sudaro net 31%.

Siūlytume visiems elektroninių cigarečių skysčiams nustatyti 1,67 EUR/ml tarifą 2025 m., 1,75 EUR/ml tarifą 2026 m., 1,84 EUR/ml tarifą 2027 m. Toks peržiūrėjimas, įvertinus naujausius mums prieinamus duomenis apie elektroninių cigarečių skysčių apyvartą, sąlygotų atitinkamas akcizų įplaukas – 2025 m. +41,1 mln. EUR; 2026 m. +41,1 mln. EUR; 2027 m. +41,9 mln. EUR (lyginant su Akcizų įstatymo pakeitimo projekte planuojamomis pajamomis: 2025 m. +9 mln. EUR; 2026 m. +15 mln. EUR; 2027 m. +27 mln. EUR).

Taip pat atsižvelgiant 2024-04-09 vykusiam tarpinstituciniame pasitarime⁵ dėl 2025 – 2027 m. akcizų kalendorius Nr. 1 pateiktus kontroliuojančių institucijų siūlymus, savo ruožtu siūlytumėme, jog elektroninės cigaretės būtų pradėtos ženklinti specialiais ženklais – banderolėmis. Tokiu būdu valstybė galėtų efektyviau kontroliuoti šių gaminių apyvartą, be kita ko, ši kategorija nebebūtų išskiriama iš kitų tabako gaminių ir su tabako gaminiiais susijusių gaminių, kuriuos yra privaloma ženklinti specialiais ženklais – banderolėmis.

Atkreiptinas dėmesys, kad aukščiau pateiktais siūlymais būtų galima ne tik kompensuoti, bet ir viršyti numatomas valstybės biudžeto pajamas, kurios būtų koreguojamos atsižvelgiant į siūlomą nuosaikesnį akcizų tarifo didinimą cigaretėms ir kaitinamojo tabako produktams.

- **Tabako pakaitalai**

Atsižvelgiant į tai, kad:

- Ekonomikos ir inovacijų ministerija 2023 m. spalio 6 d. paskelbė⁶ derinti Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 1, 2, 3 straipsnių ir II skyriaus septintojo skirsnio pakeitimo įstatymo projektą ir kitų teisės aktų pakeitimo projektus. Minimasis Akcizų įstatymo pakeitimo projektas numato tabako pakaitalų sureguliuojimą Akcizų įstatyme, atitinkamų nuostatų įsigaliojimą numatant 2024 m. rugpjūčio 1 d.;
- Latvijoje bei Estijoje, kuriose tabako pakaitalai taip pat apmokestinami akcizo mokesčiu, 2023 m. buvo gauta atitinkamai 2,9 mln. EUR bei 8 mln. EUR pajamų už surinktus akcizų mokesčius;

⁵ Žr. <https://lrv.lt/lt/posedziai/tarpinstitucinis-pasitarimas-1708/>

⁶ Žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/e4344f90640d11eea182def3ac5c11d6?jfwid=-v2ylunnkr>

- Teisėkūros pagrindų įstatyme yra nustatyta, jog teisėkūroje, be kita ko, yra vadovaujamasi tikslingumo, efektyvumo ir sistemiškumo principais.

Siekiant įgyvendinti minėtus teisėkūros principus, užtikrinant, kad Akcizų įstatymas būtų keičiamas tik vieną kartą, siūlytume numatyti tabako pakaitalų reglamentavimą Akcizų įstatymo pakeitimo projekte. Mūsų vertinimu, tai leistų tikėtis papildomų pajamų iš surenkamo akcizo mokesčio: 2025 m. – 1 mln. EUR; 2026 m. – 2 mln. EUR; 2027 m. – 3 mln. EUR. Šios įplaukos taip pat prisidės balansuojant valstybės biudžeto pajamas svarstant kitus šiame rašte pateiktus siūlymus.

Pagarbiai

Lietuvos verslo konfederacijos L.e.p. generalinis direktorius

Emilis Ruželė

Asociacijos „Investors' Forum“ vykdomoji direktorė

Rūta Skyrienė